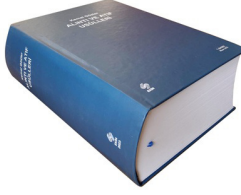

EK-5

ALINTI VE ATIF KURALLARI

(Seçki)

Kemal Gözler, *Alıntı ve Atıf Usûlleri*, Bursa, Ekin, 2023, 48+1662 s.
(www.anayasa.gen.tr/aa_u.htm).

Açıklama.- Kitabın içinde açıklanan kurallar, burada madde madde listelenmiş ve böylece bir nevi “alıntı ve atıf usûlleri kanunu” oluşturulmaya çalışılmıştır. Burada “madde” kelimesi yerine “kural” kelimesi kullanılmıştır. Her kuralın sonunda parantez içinde o kuralın, elinizde tuttuğunuz bu kitapta açıklandığı sayfa numarası veya numaraları yazılmıştır. Arzu edenler kural hakkında daha fazla bilgi edinmek ve keza söz konusu kuralın kaynaklarını görmek için parantez içinde verilen sayfa numarasına bakabilirler. Kurallar, kitabın kendi içinde kullanılan kısım ve bölüm başlıklarına uygun olarak kısımlara ayrılmıştır.

Kural 1.- Alıntı, bir yazarın diğer bir yazardan aldığı eser parçasıdır. Alınan eser parçası çok küçük de olabilir (s.30).

Kural 2.- Bir fikir, bir bilgi veya bir veri, bir başka yazardan alınıyorsa, ister aynı kelimelerle ifade edilsin, isterse farklı kelimelerle ifade edilsin, isterse başka bir dile çevrilerek ifade edilsin ortada bir alıntı vardır (s.31).

Kural 3.- Fikrî eser üretiminde alıntı yapmamak kural, alıntı yapmak ise istisnayı oluşturur. Dolayısıyla sadece alıntı yaparak bir fikrî eser üretilmez. Alıntı, kendi başına bir amaç değil; bir araçtır. Alıntı, alıntılanan yazarın metnini aktarmak için değil, alıntıyı yapan yazarın kendi görüşünü desteklemek veya kendi iddiasını kanıtlamak amacıyla yapılır. Alıntı yapmak için alıntı yapılmaz. Kitap veya makale yazmak için alıntı hiç yapılmaz. Alıntı bir fikrî eser üretme yöntemi değildir (s.33).

Kural 4.- Bütünüyle alıntılardan ibaret bir fikrî eser olmaz. Ama bir eserde, usûlüne uygun olmak şartıyla çok sayıda alıntı bulunabilir (s.32).

Kural 5.- Bir eserde çok sayıda alıntı bulunması, o eserin özgünlük düzeyinin düşük olduğunu gösterir. Alıntı yapmak konusunda özgünlük ile dürüstlük çatışır, her zaman dürüstlük tercih edilir. Dürüst ama özgün olmayan bir yazar ayıplanmaz. Ancak özgünlük iddiasında olan ama dürüst olmayan bir yazar ahlâken kınanır (s.37).

Kural 6.- Alıntı, aynen veya mealen yapılabilir (s.32).

Kural 7.- Aynen alıntı, kelimesi kelimesine, noktası virgülüne yapılan alıntı demektir. Aynen alıntıda, alıntı ile alıntının kaynağı olan cümle arasında hem anlam, hem de üslûp bakımından aynılık vardır. Aynı içerik aynı kelimelerle ifade edilir (s.32).

Kural 8.- Mealen alıntı, bir yazarın bir başka yazarın fikrini kendi ifadeyiyle, kendi kelimeleriyle aktarması demektir. Mealen alıntıda, alıntı ile alıntının kaynağı olan cümle arasında sadece anlam bakımından ortaklık vardır. Mealen alıntıda aynı içerik farklı kelimelerle ifade edilir. Mealen alıntıda anlam asıl yazara, üslûp ise aktaran yazara aittir (s.33).

Kural 8.- Alıntı, ister aynen, isterse mealen alıntı olsun, alıntıdır ve dolayısıyla alıntı yapma kurallarına tâbidir. Bu kuralların başında kaynak gösterme kuralı gelir (s.33).

Kural 9.- Mealen alıntı, bir yazarın bir başka yazarın düşüncesini kendi kelime ve cümleleriyle aktarması demektir. Mealen alıntıda aktarılan metin ile aktarma sonucu ortaya çıkan metin, kelimeleri itibarıyla aynı değildir; ama bunların arasında anlam olarak aynılık veya benzerlik vardır (s.35).

Kural 10.- Mealen alıntıda içerik başka yazara, üslûp ise alıntıya yapan yazara aittir (s.35).

Kural 11.- Mealen alıntı da bir alıntıdır ve alıntı kurallarına ve özellikle de alıntının kaynağının gösterilmesi kuralına tâbidir. Aktarılan metnin anlamı ile orijinal metnin anlamı arasında aynılık veya benzerlik var ise, aktarma hangi kelimelerle yapılırsa yapılsın, hatta aktarılırken orijinal metinden tek bir kelime kullanılmasın, hatta bir başka dile çevrilerek aktarma yapılsın ortada yine bir alıntı vardır ve alıntının kaynağı gösterilmelidir (s.36).

Kural 12.- Bir yazarın mealen alıntı yaparken emek vermesi, hatta alıntıladığı fikri ilk yazara göre daha güzel ifade etmesi, onu alıntıladığı fikrin sahibi hâline getirmez. Ortada yine de mealen alıntı vardır ve alıntının kaynağı gösterilmelidir (s.37).

Kural 13.- Mealen alıntı, bir sözün anlamı aynı kalmak şartıyla farklı kelimelerle tekrar söylenmesidir. Alıntının ifade ediliş tarzı bakımından mealen alıntı yapmanın önceden tespit edilmiş bir yöntemi yoktur; her yolla mealen alıntı yapılabilir. Her söz, yazarın kelime haznesinin zenginliğine, kültürüne, zihninin işlekliliğine, yazma yeteneğine ve hâliyle vereceği emeğe

(...)

Kural 31.- Mealen alıntı kuralı, aynen alıntı ise istisnayı oluşturur. Bu şu anlama gelir ki, alıntı yapılacaksa, kural olarak alıntının mealen alıntı şeklinde yapılması beklenir. Dolayısıyla aynen alıntı, ancak aynen alıntıyı meşru ve gerekli kılan bir sebep varsa yapılabilir.

(...)

Kural 44.- Aynen alıntıda asla sadakat kuralı, aynen alıntıda imlâya sadakat kuralını da içerir. Bu kural nedeniyle, aynen alıntılanan metindeki imlâ hataları düzeltilmez; aynen bırakılır. Maddî hatalar veya fahiş hatalar bu kuraldan istisnadır (s.57).

(...)

Kural 47.- Bir eserin kendisinde özgün cümleler kural, alıntılar ise istisnayı oluşturur. Dolayısıyla bir eserdeki cümlelerin ezici çoğunluğu yazarın kendi cümleleri olmalıdır. Alıntı niteliğindeki cümleler, özgün cümlelere nazaran çok daha az sayıda olmalıdır. Alıntılarının kendi içinde de mealen alıntılar kural, aynen alıntılar istisna olduğuna göre, bir eserdeki alıntılarının çoğunun mealen alıntı, azının ise aynen alıntı olması gerekir (s.59).

(...)

Kural 54.- Tırnaksız aynen alıntı olmaz. Tırnak aynen alıntının temel kuralı ve olmazsa olmaz şartıdır. Tırnak işareti, bir alıntının aynen alıntı olduğunu gösterir. Aynen alıntı ister birkaç kelimededen, isterse pek çok satırdan oluşsun tırnak içinde verilir (s.63).

Kural 55.- Türkiye’de aynen alıntılarda Amerikan usûlü tırnak işareti, yani çift tırnak işareti (“ ”) kullanılır. Türkiye’de Fransız (« »), Alman („ ”) ve İngiliz (‘ ’) usûlü tırnak kullanılmaz (s.64).

(...)

Kural 64.- Aynen alıntı, kısa ise yazarın kendi paragrafı içinde, uzun ise paragrafın altında girintili paragraf biçiminde verilir (s.77).

Kural 65.- Uzunluğun kısalığın ölçüsü üç satır veya otuz kelimededen geçer. Üç satır veya ortalama otuz kelimededen daha uzun aynen alıntılar, girintili paragraf biçiminde verilir (s.78).

Kural 66.- Alıntı ister kısa, ister uzun olsun tırnak içine alınır (s.78).

(...)

Kural 72.- Girintili paragrafın sol kenarı, normal paragrafın sol kenarına göre belli miktarda (örneğin 1 cm kadar) sağa doğru girintiyle başlar. Ancak girintili paragrafın sağ kenarından sola doğru girintiyle bitirilmesine gerek yoktur. Bununla birlikte, girintili paragrafta sadece soldan değil, aynı zamanda sağdan da girinti verilmesi bir hata olarak görülemez (s.88).

(...)

Kural 75.- Girintili paragrafta normal paragrafta göre bir punto küçük harfler kullanılır. Örneğin normal paragrafta 11 punto kullanılıyorsa girintili paragrafta 10 punto kullanılır (s.89).

(...)

Kural 85.- Aynen alıntılanan metnin içindeki vurgular da, asla sadakat kuralı uyarınca, aynen aktarılır. Aynen alıntının aslındaki italikle yazılmış kelimeler alıntıda da italikle yazılır. Aksi belirtilmedikçe, aynen alıntıda vurguların asıl metinde olduğu varsayılır (s.99).

Kural 86.- Aynen alıntılanan metnin aslında olmayan, aynen alıntıyı veren yazarın yaptığı vurgular, “vurgu bize ait”, “italikler bize ait”, “altını biz çiziyoruz” gibi ibarelerle belirtilir (s.101)

(...)

Kural 110.- Aynen alıntılanan metnin başından veya sonundan kelimeler, cümleler veya paragraflar çıkarıldığı için alıntının başına veya sonuna üç nokta konulmaz. Zaten, bir makale veya kitap bütünüyle alıntılanamayacağına göre, her alıntının başında alıntılanmayan bir kısım ve her alıntının sonunda da alıntılanmayan bir kısım kaçınılmaz olarak bulunur (s.125).

(...)

Kural 116.- Aynen alıntılarda yapılan çıkarmalarda iyi niyet ve dürüstlük kuralına uyulmalıdır. Alıntıda anlamı çarpıtmak yasaktır. Çıkarılan kısımlar yüzünden kaynak metindeki anlam bozulmamalı ve özellikle de alıntılanan yazara, gerçekte söylemediği şey söylenmemelidir (s.129).

(...)

Kural 118.- Aynen alıntılardaki bilgi hataları düzeltilmelidir. Hatalı bilgi içeren ibarenin sonuna köşeli parantez açılır ve Latince *recte* kelimesi yazılır ve ondan sonra doğru ibare yazılır. Latince *recte* kelimesi yerine aynı anlamda Türkçe olarak “doğrusu” kelimesi de kullanılabilir (s.131).

(...)

Kural 133.- Aynen alıntılanan metin içindeki isimlere eklenen -i, -in, -e, -de, -den gibi eklerde değişiklik yapılabilir. Keza yalın hâlde bulunan isme cümlenin gerektirmesi durumunda istenen ek eklenebilir. Hâliyle eklenen veya değiştirilen eklerin hep parantez içinde gösterilmesi gerekir (s.143).

(...)

(...)

Kural 140.- Yabancı dilde yazılmış eserlerden aynen alıntı, yani Türkçeye çevirmeden kendi dillerinde alıntı yapılması caizdir (s.152).

(...)

Kural 144.- Yabancı dilden çeviri yoluyla yapılan alıntı, çeviri asla sadık bir çeviri olsa bile gerçekte bir aynen alıntı değildir. Çünkü aynen alıntı, kelimesi kelimesine noktası virgülüne yapılan alıntı demektir. Dolayısıyla ya-

bancı dilden çeviri yoluyla yapılan bir alıntıyı aynen alıntı formunda vermemek, yani tırnak içine almamak veya girintili paragraf biçiminde dizmemek bir hata olarak görülemez. Hâliyle bu durumda da alıntının alıntı olduğu anlaşılmalı ve kaynağı da gösterilmelidir (s.158).

(...)

Kural 151.- Çevirinin çevirisinden çeviri yoluyla alıntı yapmaktan kaçınmak gerekir. Ama alıntı çevirinin çevirisinden yapılmış ise atıf, orijinal esere değil; çeviriye yapılmalıdır. Örneğin bir Almanca eserin İngilizce çevirisinden alıntı yapılmış ise atıf, Almanca orijinaline değil, onun İngilizce çevirisine yapılmalıdır (s.172).

(...)

Kural 153.- Aynen alıntının sonunda bulunan noktalama işaretleri sondaki tırnaktan, yani kapanış tırnağından sonra konulmalıdır (s.180).

Kural 154.- Aynen alıntının sonunda dipnot başvuru numarası buluncaksa, dipnot başvuru numarası da kapanış tırnağından sonra, ama noktadan önce yer almalıdır (s.180).

(...)

Kural 163.- Uzun alıntı, diğer şartlara uyulmuş olsa bile, yani tırnak içinde verilmiş ve alıntının kaynağı gösterilmiş olsa bile alıntılanan yazarın telif haklarını çiğner.

Kural 164.- Maksadın haklı göstereceği nispeti aşan alıntılar, uzun alıntıdır. "Maksadın haklı göstereceği nispet"i aşan alıntuların art arda gelmesi şart değildir. Alıntuların arasına yazarın kendi paragrafları veya yazarın başka yazarlardan aldığı paragraflar giriyor olsa bile, nispet aşılmışsa, ortada bir uzun alıntı vardır (s.195).

(...)

Kural 166.- Plân alıntısı yapmak yasaktır. Bu uzun alıntı yapma yasağının bir sonucudur. Plân alıntısı, bir yandan FSEK, m.35/1, b.1'de öngörülen alıntının "bazı cümle ve fıkralar" ile sınırlı olması şartına, diğer yandan da FSEK, m.35/1, b.3'te öngörülmüş olan "iktibasın maksadın haklı göstereceği nispet dahilinde ve münderacatını aydınlatmak maksadıyla" yapılması şartına aykırılık teşkil eder (s.198).

(...)

Kural 173.- Koruma süresinin hayat + 70 yıl ile sınırlı olması kuralı, yazarın *manevî haklarına* getirilen bir istisna değil, *malî haklarına* getirilen bir istisnadır. Yazarın eseri üzerindeki manevî hakları, özellikle yazarın eseri üzerindeki isim hakkı, ölümünden yetmiş yıl geçince sona ermez; devam eder.

Koruma süresi dolmuş eserler kısmen veya tamamen tekrar yayınlanırken, eser sahibinin adı belirtilmelidir (s.202).

(...)

Kural 190.- Büyük şekiller, grafikler, şemalar ve tablolar, kaynağı gösterilerek dahi alınamaz. Zira alıntı kısa olmalı, belli cümle ve fıkralarla sınırlı olmalıdır. Pek çok sayfanın özeti niteliğindeki şekiller, grafikler, şemalar ve tablolar, “büyük şekiller, grafikler, şemalar ve tablolar” kategorisine girer (s.210-211-212-213).

(...)

Kural 193.- Belirli bir pasajda belirli bir yazardan yapılmış alıntılar komple çıkarılsa dahi, o pasaj, bir metin olarak varlığını sürdürebilmelidir. Bir başlık altındaki konudan alıntılar çıkarılınca, metin çöküyorsa, bu husus, o alıntıların, gerçekte o başlığın ana unsurunu oluşturduğunu ve dolayısıyla da bunların birer usülsüz alıntı olduğunu gösterir (s.215).

(...)

Kural 199.- İnsan eli tarafından yazılmış her metin, kaçınılmaz olarak sahibinin hususiyetini, yani özelliğini taşır. Sahibinin hususiyetini taşıma şartı, özgün olma, bilimde yenilik getirme demek değildir. Bir metin özgün olmasa da, bilimde yenilik getirmese de, o metinden, ancak alıntı yapma koşullarına uygun olarak alıntı alınabilir. Bu koşulların başında da kaynak gösterme koşulu gelir (s. 224-225).

(...)

Kural 203.- Eser sahibi dışında bir başka kişinin bir eserden yararlanarak işleme eser üretebilmesi için yerine getirmesi gereken iki şart vardır: (a) İşleyecek kişi asıl eserin yazarının yazılı iznini almalıdır. (b) İşleme eserde, bu eserin bir işleme eser olduğu hususu ve asıl eser sahibinin adı belirtilmelidir (s.227).

(...)

Kural 210.- Farkında olmadan alıntı savunması ancak mealen alıntılar için geçerli olabilir. Aynen alıntılar için veya aynen alıntılara çok yakın alıntılar için farkında olmadan alıntı savunması dinlenilmez.(s.237).

(...)

Kural 212.- Çifte yaratma iddiasının dinlenebilmesi için metinler arasında üslup bakımından rastlantıyla açıklanamayacak oranda benzerliğin bulunmaması gerekir (s.238).

(...)

Kural 215.- Alıntı ister aynen, ister mealen olsun, her alıntının kaynağı gösterilmelidir. Kaynak gösterme alıntının en önemli kuralı ve olmazsa olmaz şartıdır (s.240).

(...)

Kural 220.- Her bir alıntının kaynağının ayrıca gösterilir. Yani ne kadar alıntı varsa, o kadar atıf olmalıdır (s.251).

(...)

Kural 226.- Kaynak gösterilen kitabın künye bilgilerinin sadece çalışmanın sonundaki "kaynakça" da verilmesi kaynak gösterme anlamına gelmez. Toplu kaynak gösterme, usûlüne uygun bir kaynak gösterme değildir (s.253).

(...)

Kural 231.- Yazar, başkasından almadığı, kendi yazdığı bir cümle veya paragraf için, şu ya da bu sebeple, başka bir yazara atıf yapıyorsa, ortaya yanlış mahiyette kaynak gösterme durumu çıkar (s.257).

(...)

Kural 239.- Alıntının bir yazardan yapılıp, atfın o yazara değil, bir başka yazara yapılması durumunda aldatıcı kaynak gösterme hâli vardır (s.261).

Kural 240.- Alıntının sadece bir yazardan yapılmış olmasına rağmen, atfın sadece o yazara değil, o yazarla birlikte başka bir yazara veya yazarlara yapılması durumunda da aldatıcı mahiyette kaynak gösterilmiş olur (s.261).

(...)

Kural 243.- Anonim bilgiler, yani genel bilgiler, her yazar tarafından kendi cümleleriyle ifade edilmelidir. Bir yazar, genel bilgileri, kendi cümleleriyle değil, bir başka yazarın cümleleriyle aktarmış ise, genel bilgiyi aldığı yazara atıf yapılmalıdır. Çünkü fikir ve sanat eserleri hukukunda sadece *içerik* değil, aynı zaman da *üslûp* da korunur. Sadece içerik değil, üslûp da fikri eserin bir parçasıdır (s.269-270).

(...)

Kural 260.- Yazarlar, mevzuattan ve yargı kararlarından kısa veya uzun, aynen veya mealen istedikleri kadar ve istedikleri uzunlukta alıntı yapabilirler (s.292).

Kural 261.- Mevzuat ve yargı kararlarından yapılacak alıntılar belli olacak şekilde yapılmalıdır. Bunun yolu aynen alıntıların tırnak içinde verilmesinden geçer (s.293).

(...)

Kural 272.- Yazarlar, kanunlardan ve içtihattan istedikleri gibi alıntı yapabilirler; ama kanun koyucu ve hâkimler doktrinden istedikleri gibi alıntı yapamazlar. FSEK, m.35'teki alıntı şartları, kanun koyucuyu da, hâkimleri de bağlar (s.308).

Kural 273.- Alıntı şartları, yazı yazan ve yazdığı yazıyı umuma arz eden herkesi bağlar. Dolayısıyla alıntı şartları, sadece yazarları değil, kanun koyucuyu da, hâkimleri de bağlar. Diğer bir ifadeyle, yazarlar intihal suçunu işleyebilecekleri gibi, hâkimler de ve keza kanun metnini ve keza kanun tasarısı ve teklifini ve gerekçe gibi kanunların *travaux préparatoires*'ını yazan kişiler de intihal suçunu işleyebilirler (s.308).

Kural 274.- Yargı kararlarında doktrinden yapılmış alıntılar, ister aynen, ister mealen alıntı şeklinde olsun, kaynağı gösterilmelidir. Keza yargı kararlarındaki aynen alıntılarının tırnak içine alınmaları ve üç satırdan uzunsalar girintili paragraf biçiminde verilmeleri gerekir (s.309).

Kural 275.- Yargı kararlarında alıntılarının kaynağının dipnotta gösterilmesi zorunlu değildir; kaynak metin içinde de gösterilebilir.

Kural 276.- Yargı kararlarında yapılan usûlsüz alıntı, ek ve zincirleme zararlara yol açar. Yargı kararında bir yazara atfı yapılmadan o yazardan yapılan alıntı transit yağma sorununa yol açar. Zira yargı kararından alıntı yapmak serbesttir. Yani bir yazarın bir eserinden bazı cümle veya paragrafları bir mahkeme, kaynağını göstermeksizin almış ise, diğer yazarlar, mahkeme kararındaki bu cümle ve paragrafları artık serbestçe kullanabilmekte, bunları tekrar yayımlayabilmekte, işleyebilmekte veya bunlardan istedikleri bir surette yararlanabilmektedirler. Açıkçası, bir yazarın eseri yargı kararında alıntılanmış ise, artık yazarın eseri serbestçe yağmalanabilecek bir kamu malı hâline gelir. Bu nedenle mahkemelerin, bir yazardan alıntı yapıyorlarsa, bunun kaynağını özellikle göstermeleri gerekir (s.320).

Kural 277.- Kaynaksız alıntı, kaynağı gösterilmeden yapılan alıntı demektir. Usûlsüz alıntı ise, hangi tür olursa olsun, alıntı kurallarına uyulmadan yapılmış alıntı demektir. Alıntı kurallarına aykırı alıntıları ifade etmek için genel bir terime ihtiyaç duyulduğunda "usûlsüz alıntı" terimi, sadece kaynak gösterme kuralına aykırı olan alıntıları ifade etmek için ise "kaynaksız alıntı" terimi kullanılmalıdır (s.329).

Kural 278.- Usûlsüz alıntılarının pek çok türü vardır ve bunları sınıflandırmak zordur. Uygulamada usûlsüz alıntının türleri çoğunlukla saf hâlde bulunmaz; bu türler çoğunlukla iç içe geçmiş bir durumda bulunurlar. Belirli bir usûlsüz alıntı örneği, aynı anda birden fazla usûlsüz alıntı türüne örnek teşkil edebilir (s.329-330)

Kural 279.- Bir eserde usûlsüz alıntılar tek başına bulunmaz. Bir eserde bir veya birkaç usûlsüz alıntı rastlanmış ise, o eserde pek muhtemelen daha

pek çok usûlsüz alıntı vardır. Belirli bir usûlsüz alıntı rastlanılan eserde başka usûlsüz alıntı bulunup bulunmadığı dikkatlice araştırılmalıdır (s.330).

Kural 280.- Alıntı ve atıf kurallarına harfiyen uyan ve bu konularda en dikkatli olan yazarın kitabında da sehven meydana gelmiş alıntı ve atıf eksiklikleri ve hataları olabilir. Bu her yazarın başına gelebilir. Bunda eleştirilecek bir şey yoktur. Ama bu tür sehven hatalar, bir kitapta, bir iki tane, bilemediniz üç dört tane olur. Yüzlerce usûlsüz alıntının sehven yapılmış olması ihtimali yoktur. Pek çok usûlsüz alıntının, özellikle art arda yapılan usûlsüz alıntıların bulunduğu bir kitapta usûlsüz alıntıların sehven yapıldığı iddiası dinlenmez (s.330).

Kural 281.- Yüzlerce usûlsüz alıntının bulunduğu yerde belirli bir alıntının sehven yapılmış olduğu iddiası dinlenmez. Çünkü “*fraus omnia corrompit* (hile her şeyi çürütür)” (s.331).

(...)

Kural 293.- Bir yazar daha önce yayınladığı bir eserini kısmen veya tamamen tekrar yayınlayabilir. Bu durumda yazarın tekrar yayınlanan eserin veya eser parçasının ilk defa nerede yayınlandığını belirtmesi uygun olur. Bunun aksini yapması intihal veya usûlsüz alıntı oluşturmaz (s.367).

(...)

Kural 297.- Transit atıf yasaktır. Transit atıf, bir yazarın gerçekte görmediği bir kitaba, gördüğü bir kitapta yapılan atıf üzerinden atıf yapmasıdır (s.371).

Kural 298.- Maddî hatalarında da alıntılanması transit atfın ve dolayısıyla usûlsüz alıntının tartışılmaz kanıtıdır (s.372).

(...)

Kural 305.- Bir yazar, yabancı dildeki cümleyi kendisi çevirmiyor, bu cümlelerin daha önce yapılmış Türkçe çevirisinden alıntı yapıyorsa, bu yazarın yabancı dildeki asıl kaynağa atıf yapması bir usûlsüz alıntı oluşturur. Ortada bir transit çeviri ve bir transit atıf vardır (s.395, 396).

(...)

Kural 337.- Alıntı ve atıf usûlleri, türü ne olursa olsun, bütün fikrî eserler için geçerlidir. Alıntı ve atıf usûllerine sadece saf akademik kitaplarda değil, halkı bilgilendirmek için yazılmış popüler bilim kitaplarında, öğrenciler için yazılmış ders kitaplarında, yardımcı ders kitaplarında, mezunlar için yazılmış meslek sınavlarına hazırlık kitaplarında da uyulmalıdır (s.432).

(...)

Kural 346.- İki yazarın cümleleri arasında yüksek oranda benzerlik varsa rastlantı savunmasına itibar edilmez. Örneğin alıntıda kullanılan 30 kelimenin 25'i kaynak cümlede de aynen ve aynı sırayla kullanılmış ise rastlantı sonucu benzerlik savunması çöker. Çünkü iki ayrı yazarın, aynı konuda olsa bile, birbirinden habersiz bir şekilde 30 kelime üzerinden aynı 25 kelimeyi aynı sırayla kullanma ihtimali iki yazarın geceleri aynı rüyayı görme ihtimalinden daha düşük bir ihtimaldir (s.443).

(...)

Kural 376.- “Kaynak gösterme”, yapılan alıntının kimden ve nereden yapıldığının belirtilmesidir (s.507).

Kural 377.- “Atıf”, “kaynak gösterme”den daha geniş bir kavramdır. Atıf, bazen alıntının kaynağını göstermek için değil, bir konuda ek bilgi vermek, okuyucuyu yönlendirmek, bazen de bir alıntı yapmaksızın, savunulan fikri desteklemek için de yapılabilir (s.507, 509).

(...)

Kural 388.- Atıf kural olarak dipnot usûlüyle yapılmalıdır. Metin içinde alıntı yapılan cümlenin sonunda dipnot başvurusu konulmalı, bu başvuru numarasıyla da sayfanın altında dipnot açılmalı ve o dipnotta atıf yapılan kaynağın künye bilgileri verilip alıntı yapılan kısmın sayfa numarası yazılmalıdır (s.512).

(...)

Kural 391.- “Sonnot usûlü” tavsiye edilmez (s.513-514).

Kural 393.- Türü ne olursa olsun, bütün atıflar, çok genel olarak “künye bilgileri” ve “yer belirleyicisi” olmak üzere iki unsurdan oluşur. Atıf yapılırken önce, atıf yapılan kaynağın *künyesi* verilir; daha sonra da o kaynağın içinde atıf yapılan *yer* gösterilir (s.515).

(...)

Kural 401.- Mevzuata çok yoğun olarak atıf yapmaktan kaçınmak gerekir. Aksi takdirde metin çok ağırlaşır. Okunması zorlaşır. Art arda tekrarlayan atıflar yüzünden metin çirkinleşir. Bu nedenle dogmatik hukuk çalışmalarında mevzuata atıfta elden geldiğince tasarruflu davranılır (s.519).

Kural 402.- Mevzuata atıfta, ilk atıflar dışında, tam künye atıf gerekli değildir.

(...)

Kural 411.- Kanunlara, tarih, sayı ve başlık olmak üzere üç temel künye bilgisi verilerek yapılan atıf, tam künye atıftır. Bu üç bilgi, tarih, sayı ve baş-

lık sırasıyla verilir. Örneğin “20 Şubat 2008 tarih ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu” şeklindeki bir atıf tam künye atıftır (s.526).

(...)

Kural 466.- *Institutiones'*e atıfta önce *Liber* numarası, sonra *Rubrica* numarası, daha sonra da paragraf numarası verilir. Örneğin: *Institutiones*, 1, 2, 12. *Digesta'*ya, kitap, fasıl, kısım ve paragraf numarası art arda sıralanarak atıf yapılır. Bir örnek: *Digesta*, 19, 1, 52, 1. *Codex'*e aynı şekilde atıf yapılır. Bir örnek: *Codex*, 4, 34, 11, 1. *Novellae'*ye atıf da aynı şekilde yapılır. Bir örnek: *Novellae*, 18. I. 1 (s.588).

(...)

Kural 505.- Mahkeme kararlarına atıfta “künye” ve “yer belirleyicisi” olmak üzere iki temel unsur bulunur. Gerekli olduğunda bunlara üçüncü bir unsur olarak “bilgi kaynağı” unsuru da eklenir (s.641).

(...)

Kural 509.- Dipnotlarda mahkeme isimlerinin kısaltılması caizdir. Ancak metin içinde mahkeme isimlerini kısaltmaktan kaçınmak gerekir (s.644).

Kural 510.- Mahkeme kararlarına atıfta, mahkemenin isminden sonra kararın tarihi belirtilmelidir. Yani mahkeme kararlarına atıf “falanca mahkemenin filanca tarihli ... (kararı)” şeklinde başlar (s.645).

(...)

Kural 514.- Karar tarihi, daima karar sayısından önce verilir (s.646).

(...)

Kural 520.- Esas ve karar sayıları aynı yıla ait olsa bile, yıl bilgisi hem esas ve hem de karar sayısının önünde ayrıca gösterilmelidir (s.650).

(...)

Kural 524.- Medenî dünyada mahkeme kararlarına isim verilir ve bu kararlar bu isimleriyle zikredilir. Türkiye’de de olması gereken budur (s.653).

(...)

Kural 538.- Mahkeme kararının metninde paragraflar numaralandırılmış ise karara atıfta yer belirleyicisi olarak paragraf numarası kullanılmalıdır (s.669).

(...)

Kural 556.- Yargı kararlarına ancak gerekli olduğunda atıf yapılabilir. (a) Ortadaki hukukî soruna uygulanabilecek nitelikte mevzuatta hüküm

yoksa ve sorun tamamıyla içtihadî bir kuralla çözümlenmiş ise, bu durumda yargı kararına atıf yapılabilir. **(b)** Ancak bu durumda dahi bu içtihadî kural tarihsel olarak ilk defa hangi mahkeme kararında ortaya konulmuş ise, sadece o karara atıf yapılır. O içtihadî kuralı tekrarlayan sonraki tarihli mahkeme kararlarına atıf yapılmaz. **(c)** Yeni kararlara ancak, eski içtihadî kuraldan dönülmesi durumunda atıf yapılır. **(d)** Eski içtihadî kuralı sürdüren, ama onun kapsamını daraltan veya genişleten kararlara da atıf yapılabilir (s.696-700).

Kural 557.- İlk karar olmadıkça, belli bir kuralın uygulanmasına örnek olsun diye yargı kararlarına atıf yapılmaz. Bir kuralın uygulanmasına örnek teşkil eden birden fazla yargı kararı varsa, bu kararlardan sadece en eski olanına atıf yapılır (s.700-702)

(...)

Kural 634.- Hukuk yazınında, doktrine atıflarda yazar-yıl sistemi değil, dipnot sistemi önerilir (s.864-865).

(...)

Kural 666.- Dipnotta belirli bir kitap veya makaleye ilk defa atıf yapılırken "tam künye atıf" yapılır. Aynı kaynağa ikinci ve sonraki defa atıf yapılması durumunda dipnotta "kısa künye atıf" yapılır (s.932).

(...)

Kural 670.- Tek yazarlı kitaplara dipnotta atıf şablonu şöyledir: Yazar Adı ve Soyadı, *Kitabın Başlığı*, Yayın Yeri, Yayınevi, Baskı Sayısı, Yayın Yılı, Sayfa Numarası. Bir örnek: Ergun Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, Ankara, Yetkin, 21. Baskı, 2021, s.45 (s.936, 944).

Kural 671.- Metin içinde dipnotta atıf yapılan kitapların tam künyeleri çalışmanın sonunda bulunan bibliyografyada verilir. Bibliyografyada kitapların künye bilgileri verilirken yazarın soyadı, yazarın önadının önüne alınır. Zira bibliyografya yazarların soyadlarına göre yapılmış alfabetik bir sıralamasıdır. Bibliyografyada sayfa numarası gösterilmez. Çünkü bibliyografyada verilen kaynak, kitapta o kaynağa yapılan bütün atıflar içindir. Bibliyografyada kitapların künye bilgileri şu şablona göre verilir. Yazarın Soyadı, Adı, *Kitabın Başlığı*, Yayın Yeri, Yayınevi, Baskı Sayısı, Yayın Yılı. Bir örnek: Özbudun, Ergun, *Türk Anayasa Hukuku*, Ankara, Yetkin, 21. Baskı, 2021 (s.936-937, 944).

(...)

Kural 689.- Künye bilgileri içinde sadece kitap başlıkları italikle yazılır (s.957).

(...)

Kural 698.- Makalelere atıf şablonu şöyledir: Yazar Adı ve Soyadı, “Makalenin Başlığı”, *Derginin Adı*, Cilt, Sayı, Yıl, sayfa numarası. Bir örnek: Gökhan Atılğan, “Diyalektik Bir Anayasa İncelemesi İçin Çerçeve Girişimi”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 70, Sayı 1, 2015, s.75 (s.968-969).

(...)

Kural 700.- Metin içinde dipnotta atıf yapılan makalelerin künye bilgileri ayrıca kitabın veya makalenin sonunda bulunan bibliyografyada da verilir. Bibliyografyada makalelerin künye bilgileri verilirken yazarın soyadı, yazarın önadının önüne alınır. Bibliyografyada künye bilgilerinin en sonunda makalenin yayınlandığı dergideki başlangıç ve bitiş sayfa numaraları da aralarına tire konularak belirtilir. Buna göre bibliyografyada künye formatı şöyledir: Yazar Soyadı, Adı, “Makalenin Başlığı”, *Derginin Adı*, Cilt, Sayı, Yıl, Sayfa Aralığı. Bir örnek: Atılğan, Gökhan, “Diyalektik Bir Anayasa İncelemesi İçin Çerçeve Girişimi”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 70, Sayı 1, 2015, s.65-110.

(...)

Kural 703.- Gerek dipnotlarda gerekse bibliyografyada yazarın adı ve soyadı normal yazı stiliyle yazılır. Bold veya italik olarak yazılmaz. Dipnotta makalelere atıfta yazarın önce önadı, sonra soyadı yazılır. Ancak bibliyografyada künye bilgileri verilirken önce soyadı, sonra önadı yazılır. Yazarın önadı veya önadları kısaltılmamalıdır; olduğu gibi verilmelidir (s.981-982).

(...)

Kural 705.- Makalenin yayınlandığı derginin adı *italikle* yazılır. Bold ve büyük harfle yazılmaz. Türkçe ve İngilizcede dergi isimleri, her bir kelimenin sadece ilk harfleri büyük olmak üzere küçük harflerle yazılır. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* gibi. Dergi isimleri isteğe bağlı olarak kısaltılabilir (s.981).

(...)

Kural 711.- Dergi isimleri prensip olarak kısaltılmadan verilmelidir (s.1002).

(...)

Kural 720.- Kolektif ve derleme eserlere atıfta eser sahibinin isminin yanında “Ed.”, “Der.” veya “Haz.” gibi bir kısaltma kullanılması zorunludur. Çünkü böyle bir kısaltma kullanılmaz ise, o kişi isminin o kitabın yazarı olduğu sanılabilir (s.1054).

(...)

Kural 755.- Kısa künye atıf yapmanın *ön koşulu*, kısa künye atıf yapılan kaynağa daha önce tam künye atıf yapılmış olmasıdır. Üst dipnotlarda tam künye atıf yapılmamış bir esere kısa künye atıf yapılamaz (s.1111).

Kural 756.- Kısa künye atfın bir de *tamamlayıcı koşulu* vardır: Kısa künye atfı yapılan kaynağın tam künye bilgileri muhakkak bibliyografyada verilmelidir (s.1112).

(...)

Kural 762.- Çalışmanın bütününde aynı yazarın ister tek bir eserine, isterse birden fazla eserine atfı yapılsın, araya başka atfı girmeden aynı kaynağa tekrar atfı yapılıyorsa, yani bir üst dipnottaki aynı kaynağa izleyen dipnotta tekrar atfı yapılıyorsa, sadece "*Ibid.*" kısaltmasını kullanmak yeterlidir (s.1131-1132).

(...)

Kural 767.- Naklen atıfta, nakledilen kaynağın, yani naklen atfın ilk kısmında yer alan ve atfı yapan yazarın görmediği asıl kaynağın daima tam künyesi verilmelidir. Zira bu kaynağın tam künye bilgileri çalışmada görülmemiş bir kaynak olduğu için çalışmanın bibliyografyasında yer almayacaktır. Bu nedenle naklen atıfta asıl kaynağın tam künye bilgilerinin okuyucu tarafından bilinmesi gerekir. Bunun yolu da naklen atfın ilk kısmında tam künye bilgilerinin verilmesinden geçer (s.1153-1154).

(...)

Kural 779.- Kısa künye atfı dışında, bir kitaba atıfta yazarın sadece soyadı değil, aynı zamanda önadı veya önadları da verilir (s.1179).

(...)

Kural 784.- Dipnotta yazarın önadı önce, soyadı sonra yazılmalıdır. Bibliyografyada ise yazarın soyadı önce, önadı sonra verilir (s.1194).

Kural 785.- Yazarın soyadı, gerek dipnotta, gerekse bibliyografya da, sadece ilk harfi büyük olmak üzere küçük harfle yazılır. Yazarın soyadı büyük harfle yazılmamalıdır (s.1197).

Kural 786.- Yazar adı ve soyadı normal (roman) stilde yazılmalıdır. Yazar adı ve soyadı, italik, bold, italik+bold yazılmamalıdır (s.1199-1203).

(...)

Kural 796.- Başlık hangi dildeyse o dilde yazılır. Yabancı kitabın başlığı asla Türkçeye çevrilmez (s.1256-1257).

Kural 797.- Başlık italik yazı tipiyle verilir. Başlık düz yazı tipiyle, bold yazı tipiyle veya bold+italik yazı tipiyle verilemez (s.1264-1269).

(...)

Kural 817.- Yayın yeri, kitabın basıldığı yer değil, yayınevinin merkezinin bulunduğu yerdir. Dolayısıyla künye bilgilerinde kitabın basıldığı yer değil, yayınlandığı yer gösterilir (s.1327).

(...)

Kural 820.- Atıfta basım evi değil, yayınevi gösterilir (s.1343).

(...)

Kural 829.- Künye bilgisi olan ve atıflarda belirtilmesi gereken şey aslında “baskı (*printing*)” sayısı değil, “yayın (*edition*)” sayısıdır. Bu nedenle, künye bilgilerini verirken “2. Baskı”, “3. Baskı” değil, “2. Yayın”, “3. Yayın” diye yazmak gerekir. Ne var ki bu usûl Türkçede yerleşmemiştir. Bu nedenle bu kitapta da “yayın” yerine yanlış terim olan “baskı” teriminin kullanılması önerilir (s.1393-1395).

(...)

Kural 836.- Tek baskı yapmış kitaplara atıfta baskı sayısı gösterilmez (s.1405).

(...)

Kural 850.- Sayfaları ardışık numaralandırılmış, yani ikinci cildin sayfa numarası birinci cildin son sayfa numarasından itibaren başlatılan çok ciltli kitaplara cilt numarası belirtilmeden atıf yapılabilir (s.1429).

Kural 851.- Cilt numarası, kural olarak, kitabın isminden sonra değil, künye bilgilerinin sonunda, yani yayın yılından sonra, sayfa numarasından önce verilir (s.1429).

(...)

Kural 858.- Sayfa numarası doğrudan doğruya verilmemeli, numaradan önce “sayfa” anlamına gelen “s.” kısaltması konulmalı ve sayfa numarası bu kısaltmadan sonra verilmelidir. Küçük “s” kısaltmasından sonra üst üste iki nokta değil, nokta konulmalıdır. Küçük “s.” ile numara arasında boşluk bırakılmamalıdır (s.1442, 1447-1448).

Kural 859.- Birden fazla sayfaya atıf yapılıyor olsa bile sayfa numarası tek küçük “s.” ile gösterilmelidir. Birden fazla sayfaya atıf için “ss.” kısaltması kullanılmamalıdır (s.1446).

(...)

Kural 866.- Kitabın çeşitli sayfalarına yapılan atıflarda sayfa sayısı çoksa sayfa numaralarını tek tek vermek yerine Latince *passim* kelimesi de kullanılabilir. Ancak *passim*'in kullanılabilmesi için atıf yapılan husus, kitabın sayısız yerinde geçen bir husus olmalıdır (s.1454).

(...)

Kemal Gözler, *Alıntı ve Atıf Usûlleri*, Bursa, Ekin, 2023, 48+1662 s.
(www.anayasa.gen.tr/aau.htm).

